

Karel Havlíček Borovský

TYROLSKÉ ELEGIE

I

Svit', měsíčku, polehoučku
skrz ten hustý mrak,
jakpak se ti Brixen líbí? -
Neškared' se tak!

Nepospíchej, pozastav se,
nechod' ještě spat,
abych s tebou jen chvílinku mohl
diškurýrovat.

Nejsem zdejší, můj měsíčku,
toť znáš podle křiku;
neutíkej, nejsem treu und bieder,
jsem zde jen ve cviku.

II

Jsemť já z kraje muzikantů,
na pozoun jsem hrál,
a ten pořád ty vídeňské pány
ze sna burcoval.

By se po svých těžkých pracích
hodně vyspali,
jednou v noci kočár policajtů
pro mne poslali.

Dvě hodiny po půlnoci -
když na třetí šlo,
tu mi dával žandarm u postele
šťastné dobrýtro.

Se žandarmem slavný ouřad,
celý v parádě,
pupek kordem pevně obvázaný,
zlato na krágle.

„Vstávají, pane redaktor,
nelekají se,
jdeme v noci, nejsme však zloději,
jenom komise.

Od všech z Vídně pozdravení,
pan Bach je líbá,
jsou-li prej zdrav, a tuhleto psaní
po nás posílá.” -

Já jsem i na lačný život
vždycky zdvořilý:
„Odpusť, slavná císařská komise,
že jsem v košili!”

Ale Džok, můj černý buldok,
ten je grobián,
na habeas corpus tuze zvyklý
on je Angličan.

Málem by byl chlap přestoupil
jeden paragraf,
již na slavný ouřad zpod postele
ud'ál: Vrr, haf, haf!

Hodil jsem mu tam pod postel
říšský zákoník,
dobře že jsem měl ten moudrý nápad,
již ani nekvík. -

III

Občan zvyklý na pořádek —
bylo to v prosinci -
především jsem si obul punčochy
v slavné asistenci.

Pak jsem teprv četl psaní -
však ho tuhle mám --
rozumíš-li ouřední němčině,
přečti si ho sám.

Bach mi píše jako doktor,
že mi nesvědčí
v Čechách zdraví, že prej potřebuju
změnu povětrí.

Že je v Čechách tuze dušno,
horké výpary,
mnoho smradu po té oktrojírce,
holé nezdraví!

Že on tedy schválně pro mne
kočár sem poslal,
abych se hned na státní outraty
na cestu vydal.

A žandarmům že nařídil,
ať mne hodně nutí,
kdybych nechtěl ze skromnosti přijmout
jeho nabídnutí.

IV

Což je dělat? Že pak musím
hloupý zvyk ten mít,
že nemohu žandarmům s flintami
pranic odepřít!

Dedera mne taky nutil,
abych jel jen hned,
že by chtěli Brodští, až se vzbudí,
třeba - s námi jet.

Pravil mi, že nemám s sebou
zbraně žádné brát,
neb že oni mají nařízení
mne ochraňovat.

Že mám též, pokud jsme v Čechách,
inkognito jet -
sic nám dají dotěraví lidé
hrůzu komis hned.

Ještě mi dal pan Dedera
více moudrých rad,
dle nichž se Bachovi pacienti
mají spravovat.

Tak mne vábil jak Siréna,
až jsem obul boty,
oblík vestu, kabát, pak i kožich
dříve však kalhoty!

V

Ó měsíčku, však ty ženské
dobře znáš a víš,
jaký s nimi člověk na tom světě
často mívá kříž!

Takés mnohého loučení
tajným svědkem byl,
ty znáš líp než každý novelista
hořkost těchto chvil.

Matka, žena, sestra, dcerka -
malá Zdenčinka,
stály okolo mne v tichém pláči:
hořká chvílinka!

Já jsem sice starý kozák,
v půtkách tužený:
tenkrát jsem měl trochu těsná prsa
a zrak zkalený.

Vtisknut jsem však poděbradku
silně do čela,
aby se těm policajtům slza
nezabýštěla.

Neb ti všichni blíže dveří
posud stáli stráž,
aby měla tato smutná scéna
císařskou štafáž!

VI

Trubka břeští, kola hrčí,
jedem k Jihlavi,
vzadu, abysme nic neztratili,
klušou žandarmi.

Ten borovský kostelíček
stojí na vršku,
skrze lesy smutně na mne hleděl:
„Jsi to, můj hošku?”

Pode mnou jest tvá kolíbka,
já tě viděl křtít,
starému vikáři ministrovat,
pilně se učit.

Táhnout světem na zkušenou,
pak s pochodní jít,
naší chaze plamenem veselým
na cestu svítit.

Vidíš, jak ty roky plynou,
znám tě třicet let,
ale chlapče, jaké to obludy
vidím s tebou jet?” -

VII

Když jsme jeli přes Jihlavu,
měl jsem Špilberk v mysli,
za Lincem zas myšlenky na Kufstein
z hlavy mi nevyšly.

Teprva když jsme nechali
Kufstein vpravo stát,
začla se mi alpejská krajina
příjemnější zdát.

Hloupá jízda, milý brachu,
když se neví kam,
veselé ty trubky postiljónů
jsou jen bídný klam.

Všude kolomaz a všude
přepřahovali.
Kdybyste radš ve Vídni přepřáhli
a namazali! -

Telegraf je přece jenom
hezký vynález!
Ten před námi všude, než jsme přišli,
ohlášení nes.

By nám mohla policie,
starostlivá máti,
všude, dříve než tam přijedeme,
kamna rozehřáti.

Nesmím ale zapomenout
Budějovice,
tam Dederer koupil mělnického
čtyři lahvice.

Čili se v něm vlastenecké
hnuly myšlenky?
Čili doufal, že to pro mne bude
Léthé na Čechy?

Mělnické jsem dávno dopil,
piju vlaské zas;
ale zdá se, že je v obou stejný
nepokojný kvas.

VIII

Ted, měsíčku, nechme elegie
a přejdeme v heroický tón;
nebo co ti teď chci vypravovat,
to byl čertův shon.

Cesta z Reichenhallu do Waidringu,
ty ji musíš taky dobře znát,
ta se nedá žádnou ordonancí
přeoktrojovat.

Hory, skály ohromnější ještě,
než jest hloupost mezi národy,
vedle cesty propast bezedná jak
drška armády.

Temná noc jak naše svatá církev
a my jedem z kopce jako mžik;
darmo křičí Deder: „Drž koně!” -
prázdný je kozlík.

Kočár praští a koně ve větru,
již je ďábel horempádem nese,
a postiljón někde tam za kopcem
do dýmky si křeše.

Dolů jako z věže cesta plytká,
vůz jak šipka klouže hý a hat,
snad má chuť nás někde do propasti
internýrovat?

Och, to byla pro mne chutná chvílka,
neboť neznám žádnou větší slast
nežli vidět slavnou policii
ouzkostí se třást!

Napadnul mi — jsemť já čtenář bible
o Jonáši smutný příběh ten,
jak jej z lodky k utišení bouře
vyhodili ven.

„Metějme los!“ pravím, „mezi námi
musí někdo velký hříšník být,
a ten k usmíření nebes musí
z vozu vyskočit.“

Jen to vyřknu, ejhle, policajti
ani svědomí nezpytovali
a kajičně vyrazivše dvířka
z vozu vyskákali. -

Ach ty světe, obrácený světe!
Vzhůru nohami ve škarpe leží stráž,
ale s panem delinkventem samým
kluše ekypáž!

Ach ty vládo, převrácená vládo!
Národy na šňůrce vodit chceš,
ale čtyřmi koňmi na opratích
vládnout nemůžeš!

Bez kočího, bez opratí, potmě,
u silnice propast místo škarpy,
tam jsem cválal sám a sám v kočáře
jako vítr z alpy.

Svěřiti svůj osud také jednou
koňům splašeným se já mám bát,
občan rakouský? Což se mi může
horšího již stát?

Tak jsem s chladnou rezignací v hlavě,
v hubě ale vřelou cigáru,
čerstvěj než cár ruský přijel k poctě
v dobrém rozmaru.

Tam jsem zatím - mustr delinkventů!
bez ochrany povečeřel hezky,
než za mnou stráž s odřenými nosy
příkulhala pěšky.

Já spal dobře, ale policajti
měli tu noc ve Waidringu zlou,
mazali si spiritusem záda,
nosy arnykou.

Tu je konec této epopeje,
k níž jsem nepřibánil ani chlup,
všechno ti dosvědčí ve Waidringu
postmistr Dahlrupp.

IX

Přijeli jsme do Brixenu
beze vší turbací,
krajská vláda dala Dederovi
na mne kvitanci.

Místo mne ten kus papíru
vrátili do Čech,
mne zde černý, dvojhlatý orel
drží v klepetech.

Krajskou vládu, podkrajského,
žandarmerii,
ty mi dali za anděla strážce
v té siberii.